

Sedam godina kasnije dolazi do novog ustanka koji će ostati simbol u istoriji albanskog naroda. Počeo je ponovnom pobunom Spata Arnita (Arijanita) u srednjoj Albaniji u ljeto 1433. godine. On je tada zajedno sa sinovima bio imenovan za dubrovačkog građanina, odakle je dobio oružje i zastavu za borbu sa Turcima. A pomoć mu je došla odakle je najmanje očekivao.

Njegov susjed Ivan Kastriot, koji je prihvatio tursko vazalstvo još 1410. godine, dao je kao „danak u krvi” Turcima sina Đurda, koga je sultan Murat II preveo u islam i dao mu ime Skenderbeg, prema Iskenderu, kako su Turci nazivali Aleksandra Velikog. Njegovom ocu, međutim, Turci su ipak silom oduzeli sve posjede 1430. godine. Prešavši u islam, Đurađ Kastriot (među Albancima poznat kao Đerd) nije postao janičar. Naprotiv, okupljao je oko sebe poturčene Albance, ispunjene mržnjom prema Osmanlijama i zlodjelima koja su činili u njihovoj postojbini. I, kada je turska vojska u sukobu sa udruženom srpsko-mađarsko-poljskom vojskom, doživjela poraz kod Pirota, novembra 1443, Skenderbeg sa tri stotine istomišljenika preko Bugarske bježi u Albaniju i već krajem decembra na prepad osvaja Kroju. Uz zvuke crkvenih zvona Skenderbeg se vraća u pravoslavnu vjeru i od tada se u srpskim, latinskim i italijanskim poveljama naziva „Đurađ Kastriot, zvani Skenderbeg”.

Da bi potvrdio veze sa prethodnim ustankom on se ženi Andronikom, kćerkom začetnika nacionalnog ustanka Albanaca, Spata Arnita. Istovremeno poziva na dogovor ostale albanske vođe i u Lješju s njima sklapa savez za borbu protiv Turaka, koja će potrajati četvrt vijeka. Tako su prvi put albanska plemena dobila jedinstvenog, neprikosnovenog vođu koji je uspio — makar i privremeno — da ih ujedini i da zajedničkim snagama oslobode veliki dio svojih teritorija. Đurađ Kastriot je za svoj amblem na zastavi uzео dvoglavog orla. Ime ovog totema, koje na albanskom glasi: shqype-scipe, neće samo označiti simbol albanskog naroda, nego će ostaviti poseban trag i u drugom imenu Albanaca i njihove države: shqip, Shqiptar-Shqipnia (šip, Šiptar, Šipnija). Doduše, lingvisti se ni danas ne slažu u pitanju porijekla ove riječi, pa će je neki tražiti u imenu glavnog grada Dardanije — Shqipi.

Postoje, međutim, dva elementa značajna za ocjenjivanje i karakter ova riječi i vremena u kome se javila. Prvo, još od ilirskih vremena postoji tradicija identifikacije stanovnika zapadnog dijela Balkanskog poluostrva sapticama, pa nije čudno da su Albanci preuzeli Kastriotov totem za sopstvenu identifikaciju sa orlom — simbolom neprestane borbe sa prirodom i svime što ih okružuje. Drugo, ime Shqiptar pojavljuje se u vremenu kada se prvi put javlja prava nacionalna svijest stanovništva u sudaru sa sve prisutnijim tuđim elementom: i po vjeri, i po načinu života, i po jeziku — Turcima. Otuda je razumljivo i tumačenje (A. Majer), da je ime Shqiptar izvedeno iz albanske riječi Shqip, me shqiptue, što bi značilo: sloviti, govoriti. Time su se, kaže on, Albanci željeli razlikovati od Turaka jer su oni međusobno slovili, razumljivo govorili, a Turke nijesu razumjeli.¹⁰ Bez obzira na to gdje je puna istina, ostaje činjenica da se riječ Shqiptar u raznim transformacijama latinskog, slovenskog i drugih izgovora, počinje da upotrebljava pored riječi Arber od XV vijeka, da bi u XVIII i XIX vijeku Shqiptar sasvim potisnuo Arbera. Zanimljivo je, takođe, da se u vrijeme vladavine Envera Hodže — razvijanjem i jačanjem teorija o čistoti albanskog naroda — Shqiptar i Shqipnia gotovo potpuno zanemaruju i zamjenjuju nazivima Albanac i Albanija, uz isticanje direktnog porijekla od ilirskog Arbera, odnosa Arbana.

Ali, vratimo se Đurđu Kastriotu i njegovom vremenu. On je odolijevao napadu Turaka punih 25 godina. Bila je to borba Davida i Golijata koja je oduševljavala svijet. Dva sultana: Murat II i Mehmed II nijesu uspjeli da slome odbranu Kastriotovih gorštaka. Marko Miljanov će zapisati u knjizi ŽIVOT I OBIČAJI ARBANASA da je Skenderbeg činio čuda od junaštva. „Jedan sultan je, govore, umro pod vojnički šator, vojujući s njime i to u carevina turska mlogo snage izgubila i Srpstvu olakšala u vrijeme Đura Despotovića i njegova sa Srpstvom stradanja.”¹¹

Najprije je sultan Murat II s velikom vojskom krenuo iz Epira na Skenderbega aprila 1449. Janičari su na juriš zauzeli albansku tvrđavu Svetigrad u gornjem Debru. Idućeg ljeta sultan je opseo Kroju, koju je sa 1.500 ljudi branio Skenderbegov sinovac Vranas, dok se Skenderbeg nalazio na čelu brdskih plemena koja su stalno napadala tursku vojsku. Pet mjeseci trajala je turska opsada Kroje. Sultan je izlio i dva velika topa iz kojih je tukao grad, ali je odbrana odolijevala, odbijala turske juriše i Turci su morali da se povuku.

¹⁰ A. Mayer: STAFILIRISKE STUDIJE, Zagreb, 1931-1932.

¹¹ Marko Miljanov: ŽIVOT I OBIČAJI ARBANASA, strana 173-174.